

Przeliczanie emerytur

Każdy emeryt ma prawo do przeliczenia swojego świadczenia. Musi spełnić jednak określone warunki. O sytuacjach, w których ZUS obliczy nową wysokość emerytury, mówi Eliza Skowrońska z Departamentu Świadczeń Emerytalno- Rentowych Centrali ZUS.

Jaka jest różnica między przeliczeniem emerytury a otrzymaniem „nowej” emerytury?

Przeliczenie emerytury, to ponowne obliczenie wysokości już przyznanego świadczenia. Ponowne obliczenie wysokości może być skutkiem, np. zgłoszenia wniosku o doliczenie nieuwzględnionego okresu ubezpieczenia lub o obliczenie podstawy wymiaru z uwzględnieniem innych zarobków, niż te, które wskazano przy ubieganiu się o emeryturę. Istotne jest to, że wskutek przeliczenia następuje zmiana wysokości świadczenia, do którego osoba zainteresowana była już uprawniona.

Natomiast otrzymanie „nowej” emerytury związane jest z koniecznością zgłoszenia wniosku o takie świadczenie, przy czym emerytura ta zostanie przyznana, o ile zostaną spełnione wymagane warunki.

W takim razie, jaki jest związek pomiędzy przeliczeniem emerytury a 30 miesięcznym okresem ubezpieczenia po jej przyznaniu?

Trzydziestomiesięczny okres pracy, a mówiąc ściśle – podlegania ubezpieczeniom społecznym po przyznaniu emerytury - nie jest związany z przeliczeniem przyznanego świadczenia. Natomiast ma on znaczenie przy obliczaniu wysokości nowej, kolejnej emerytury, przysługującej z tytułu ukończenia 60 lat przez kobietę i 65 lat przez mężczyznę, dla osoby już uprawnionej do emerytury wcześniejszej. W przypadku bowiem przepracowania takiego okresu **część socjalna** tej nowej emerytury obliczana jest od aktualnej kwoty bazowej.

Brzmi to dosyć skomplikowanie. Proszę o wskazanie, kogo dotyczy ta możliwość?

Obliczanie wysokości emerytury z uwzględnieniem **części socjalnej** dotyczy w zasadzie tylko emerytur obliczanych na dotychczasowych zasadach. Tylko te emerytury są bowiem ustalane z uwzględnieniem części socjalnej, stanowiącej 24 proc. kwoty bazowej oraz tzw. części stażowej, zależnej od okresów składkowych i nieskładkowych oraz podstawy wymiaru. A zatem możliwość ta dotyczy osób urodzonych przed 1949 r., oraz kobiet urodzonych w latach 1949 – 1953, których emerytura może być obliczona w myśl mieszanego sposobu (w części na nowych, a w części na dotychczasowych zasadach). Są to kobiety, które nie pobrały emerytury wcześniejszej, choć miały ustalone do niej prawo i nie są członkami OFE (albo zgłosiły wniosek o przekazanie środków zgromadzonych w OFE, za pośrednictwem ZUS, na

dochody budżetu państwa). Osoby urodzone po 1948 r. – z chwilą osiągnięcia tego wieku – uzyskują prawo do emerytury ustalonej w myśl zreformowanych zasad.

Czy to oznacza, że na trzydziestomiesięcznym okresie nie mogą skorzystać emeryci nabywający prawo do emerytury obliczanej w myśl zreformowanych zasad?

Wysokość emerytur tych osób uzależniona jest od składek zewidencjonowanych na koncie i odpowiednio zwaloryzowanych, od zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz od średniego dalszego trwania życia w chwili przechodzenia na emeryturę. Przy obliczaniu tej emerytury nie oblicza się części socjalnej. Natomiast każdy okres opłacania składek po uzyskaniu wcześniejszej emerytury, powiększa stan posiadania na indywidualnym koncie ubezpieczonego, a tym samym wpływa na wysokość kolejnej emerytury.

Zatem podsumujmy – praca przez 30 miesięcy podniesie wysokość kolejnej emerytury, poprzez obliczenie części socjalnej od aktualnej kwoty bazowej. Dotyczy to więc emerytury przysługującej z tytułu ukończenia wieku 60 lat przez kobietę i 65 lat przez mężczyznę, o ile emerytura ta jest przyznawana na dotychczasowych zasadach. Ponadto emerytura ta jest ustalana dla osób już uprawnionych do emerytury wcześniejszej, również obliczonej w myśl dotychczasowych zasad, a więc osób urodzonych przed 1949 r., a także kobiet urodzonych w latach 1949 – 1953, o ile kobiety te spełniają warunki do ustalenia wysokości emerytury w myśl tzw. mieszanego sposobu, tj. częściowo wg nowych, a częściowo wg dotychczasowych zasad.

Tak. Właśnie o to chodzi. Nie mamy tu zatem do czynienia z przeliczeniem pobieranej emerytury, ale z przyznaniem i obliczeniem kolejnej emerytury.

Czy każdy emeryt może przeliczyć swoje świadczenie?

Przypadki, w których możliwe jest przeliczenie emerytury, określa ustawa. W odniesieniu do emerytur ustalanych na dotychczasowych zasadach (tj. z uwzględnieniem stażu emerytalnego, zarobków i kwoty bazowej), przeliczenie oznacza – przykładowo - możliwość:

- doliczenia okresów przebytych przed przyznaniem emerytury (np. emeryt odnalazł dokumenty, potwierdzające pracę w okresie nie uwzględnionym przy obliczaniu emerytury),
- doliczenia okresów przebytych już po przyznaniu emerytury (w przypadku pracujących emerytów możliwe po zakończeniu kwartału kalendarzowego, a po ustaniu ubezpieczenia – w każdym czasie),
- przeliczenia podstawy wymiaru, z uwzględnieniem zarobków uzyskanych zarówno przed, jak i po przyznaniu emerytury, z tym że możliwość tego przeliczenia uzależniona jest od spełnienia warunków ściśle określonych w ustawie emerytalnej.

Każdy emeryt, który odnalazł jakieś dokumenty, albo pracował po przyznaniu emerytury może zgłosić wniosek o przeliczenie, natomiast ZUS przeliczy emeryturę tylko w takim przypadku, w którym powstały okoliczności uzasadniające to przeliczenie. Jeśli więc nie zostaną przedłożone żadne nowe dokumenty – ZUS nie będzie miał podstaw do przeliczenia emerytury.

Szczególny przypadek, w którym nie trzeba niczego przedkładać, dotyczy sytuacji, w których osoba uprawniona do emerytury przyznanej przed 2009 r. nie miała dokumentów potwierdzających wysokość zarobków uzyskanych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, a zarobki z tego okresu zostały przyjęte do obliczenia podstawy wymiaru. Przed 2009 r. w takim przypadku przyjmowane było wynagrodzenie „zerowe”. Począwszy od 1 stycznia 2009 r. przyjmuje się wynagrodzenie minimalne. Osoby, które dotychczas nie zgłosiły wniosku o „zamianę” wynagrodzenia zerowego na minimalne, mogą to zrobić w każdym czasie.

Czy przeliczać można wcześniejsze emerytury i te, które otrzymuje się po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego?

Tak, wskazane wyżej sposoby przeliczenia emerytury obliczonej na dotychczasowych zasadach, dotyczą zarówno emerytur wcześniejszych, jak również przyznanych osobom, które ukończyły wiek 60 lat – kobieta i 65 lat – mężczyzna.

Doliczenie okresu nie budzi wątpliwości, natomiast w jakich przypadkach zarobki mogą podwyższyć wysokość emerytury?

Rozróżnić tu możemy dwa przypadki, tj. gdy przedkładane są zarobki uzyskane przed przyznaniem emerytury, albo – choć w części – po jej przyznaniu.

Może się zdarzyć tak, że przy ubieganiu się o emeryturę ubezpieczony nie dysponował dokumentami potwierdzającymi wysokość najlepszych zarobków, a dokumenty takie udało mu się zdobyć później. Może on zgłosić wniosek o przeliczenie podstawy wymiaru z uwzględnieniem tych zarobków. Należy jednak wskazać, że mogą to być zarobki uzyskane w okresie:

- 20 lat kalendarzowych, w których emeryt podlegał ubezpieczeniom, przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o przeliczenie emerytury albo
- 10 kolejnych lat kalendarzowych wybranych z 20 lat kalendarzowych, poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek przyznania emerytury albo o ponowne obliczenie emerytury.

W tych przypadkach przeliczenie podstawy wymiaru może być dokonane wyłącznie wówczas, gdy nowy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od ostatnio ustalonego.

Inna możliwość podwyższenia emerytury dotyczy przypadków, w których – do przeliczenia podstawy wymiaru emerytury – wskazywane są zarobki uzyskane w całości lub w części po przyznaniu emerytury. Muszą to być zarobki uzyskane w okresie 10 kolejnych lat kalendarzowych wybranych z 20 lat poprzedzających rok zgłoszenia wniosku o przeliczenie lub z 20 lat, w których emeryt podlegał ubezpieczeniom, a lata te muszą przypadać przed rokiem, w którym zgłoszono wniosek o przeliczenie.

ZUS przeliczy podstawę wymiaru z uwzględnieniem tych nowych zarobków pod warunkiem, że nowo ustalony wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzedniego.

W takim przypadku podstawa wymiaru ustalana zostanie przy zastosowaniu kwoty bazowej obowiązującej w dacie zgłoszenia wniosku o przeliczenie tej podstawy.

Natomiast wyższy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru niż ustalony poprzednio, nie jest wymagany od tych emerytów, którzy od dnia ustalenia prawa do świadczenia do dnia zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie emerytury (od przeliczonej podstawy wymiaru) nie pobrali świadczenia wskutek zawieszenia do niego prawa.

Wyższego wskaźnika nie muszą posiadać także emeryci, którzy do ustalenia podstawy wymiaru wskażą zarobki z okresu przypadającego w całości po przyznaniu emerytury (chodzi o 10 kolejnych lub 20 lat kalendarzowych), z tym że wskaźnik wysokości podstawy wymiaru musi wynosić co najmniej 130 proc.

Niektórym emerytom obliczano świadczenie z okresu krótszego niż 10 lat. Co z nimi?

Te osoby, którym emeryturę przyznano przed 1999 r., a więc które do obliczenia podstawy wymiaru wskazały zarobki uzyskane w okresie krótszym niż 10 lat kalendarzowy (np. 3 z 12 lat czy 5 z 14 lat), mogą – niezależnie od możliwości, które omówiłam przed chwilą - zgłosić także wniosek o obliczenie podstawy wymiaru z innych 3 lat kalendarzowych, ale wybranych z tych samych 12 lat kalendarzowych poprzedzających rok zgłoszenie wniosku o emeryturę, albo z innych 5 lat wybranych z 14 lat kalendarzowych itd.

Przeliczenie to jest możliwe wyłącznie w przypadku, gdy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru, obliczony z uwzględnieniem tych zarobków, jest wyższy od dotychczasowego.

A co z emeryturami obliczanymi wg nowych zasad?

Osobom, które nabyły emerytury według nowych zasad i nadal pozostają w ubezpieczeniach, czyli np. pracują, przysługuje prawo do ponownego obliczenia ich wysokości.

Polega ono na powiększeniu emerytury o kwotę wynikającą z podzielenia składek (odpowiednio zwaloryzowanych), zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego po dniu ustalenia prawa do emerytury, przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia. Chodzi tu o składki zewidencjonowane od miesiąca, od którego została podjęta wypłata emerytury po raz pierwszy, a jeśli emerytura była już przeliczana – od miesiąca, w którym nastąpiło to przeliczenie - do miesiąca poprzedzającego miesiąc zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie emerytury.

Ponowne ustalenie wysokości emerytury może być dokonane nie wcześniej niż po upływie roku kalendarzowego, albo po ustaniu ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

Czy osoba, która jest na wcześniejszej emeryturze i pobiera to świadczenie, po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego otrzyma nowe świadczenie? Jak ono będzie obliczane? Czy np. kobieta rocznik 52, pobierająca obecnie wcześniejszą emeryturę (nie pracuje), jeżeli osiągnie wiek 60 lat –to świadczenie obliczy się jej wg nowych zasad?

Tak, kolejna emerytura, a więc emerytura przysługująca w związku z ukończeniem 60 lat, zostanie obliczona w myśl zreformowanych zasad. Wysokość tej emerytury zostanie ustalona przez podzielenie podstawy jej obliczenia przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego. Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem ich waloryzacji oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego, do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury .

Co trzeba zrobić, aby przeliczyć świadczenie? Wystąpić z wnioskiem, przynieść dokumenty?

Przeliczenie świadczenia odbywa się na wniosek zainteresowanego. We wniosku należy wskazać, o co się ubiegamy oraz dołączyć dokumenty, uzasadniające naszą prośbę (np. świadectwa pracy, legitymację ubezpieczeniową, formularz ZUS – Rp 7 itd.).

Czy przeliczenie zawsze się opłaca?

Istotą przeliczenia świadczenia jest podwyższenie jego wysokości. Jeśli jednak zdarzyłoby się tak, że wskutek przeliczenia obniżyłaby się wysokość emerytury – ZUS będzie wypłacał świadczenie w wysokości dotychczasowej, ustalonej przed dokonaniem tego przeliczenia.

Rozmawiała Aleksandra Bełkowska